

PROGRAM POTPORE SJETVI CERTIFICIRANOG SJEMENA I SADNJI CERTIFICIRANIH SADNICA ZA RAZDOBLJE 2026. – 2030. GODINE

1. UVOD

Soja i strne žitarice (ozima i jara pšenica, ječam, raž, zob, pšenoraž i pir) predstavljaju strateški važne ratarske kulture u Republici Hrvatskoj te imaju ključnu ulogu u osiguravanju prehrambene sigurnosti stanovništva, stabilnosti domaće ratarske i stočarske proizvodnje, redovite opskrbe sirovinom za prerađivačku industriju i dugoročne održivosti poljoprivrednog sektora u cjelini. Njihova proizvodnja izravno utječe na sigurnost opskrbe hranom, razvoj ruralnih područja, očuvanje proizvodnog potencijala i biološke raznolikosti te konkurentnost hrvatske poljoprivrede na unutarnjem tržištu Europske unije.

Soja, kao visokoproteinska kultura i uljarica od globalnog značaja, ima nezamjenjivu ulogu u prehrani ljudi i hranidbi životinja. Kao leguminozna kultura, u simbiozi s kvržičnim bakterijama veže atmosferski dušik, čime doprinosi poboljšanju plodnosti tla, smanjenju potrebe za mineralnim dušičnim gnojivima te očuvanju okoliša i smanjenju emisija stakleničkih plinova. U Republici Hrvatskoj soja zauzima značajno mjesto u strukturi merkantilne i sjemenske proizvodnje te je nezaobilazan element održivih plodoreda.

Strne žitarice čine temelj prehrane ljudi i životinja. Pšenica je osnovna krušna žitarica i ključna sirovina mlinarsko-pekarske industrije, dok je ječam od iznimne važnosti za stočarsku i pivarsku proizvodnju. Osim gospodarskog značaja, ove kulture imaju važnu agronomsku ulogu u očuvanju strukture tla, racionalnom korištenju hranjiva, suzbijanju korova i osiguravanju stabilnosti ratarske proizvodnje.

Unatoč njihovoj strateškoj važnosti, proizvodnju soje i strnih žitarica u Republici Hrvatskoj obilježavaju niži prosječni prinosi u odnosu na ostvarivi potencijal i usporedive države članice Europske unije. Uzroci se ponajprije očituju u nedovoljnoj uporabi certificiranog sjemena, ograničenoj primjeni suvremenih tehnologija proizvodnje, pojavi biljnih bolesti i štetnika te sve izraženijim negativnim učincima klimatskih promjena.

Uporaba certificiranog sjemena predstavlja temeljnu pretpostavku stabilne, sigurne i konkurentne poljoprivredne proizvodnje. Certificirano sjeme jamči sortnu autentičnost, visoku klijavost i zdravstvenu ispravnost te sprječava širenje karantenskih štetnih organizama i rizik neovlaštene prisutnosti genetski modificiranih organizama. Time se doprinosi povećanju prinosa, poboljšanju kakvoće proizvoda i smanjenju proizvodnih i tržišnih rizika. Posebno je važno očuvanje i jačanje domaće sjemenske proizvodnje koja osigurava stabilnost opskrbe, razvoj novog sortimenta prilagođenog domaćim agroekološkim uvjetima te doprinosi prehrambenoj neovisnosti Republike Hrvatske.

Posljednjih godina zabilježen je značajan pad udjela sjetve certificiranog sjemena, uz rast korištenja nekontrolirane merkantilne robe za sjetvu, što povećava fitosanitarne i tržišne rizike

te ugrožava održivost domaće sjemenske industrije. Takvi trendovi dugoročno mogu imati negativne posljedice na stabilnost proizvodnje, sigurnost opskrbe i otpornost poljoprivredno-prehrambenog sustava.

Istodobno, Republika Hrvatska raspolaže značajnim potencijalom za razvoj voćarske i vinogradarske proizvodnje zahvaljujući raznolikim agroekološkim uvjetima kontinentalnog i mediteranskog područja. Temelj stabilne, produktivne i konkurentne voćarske i vinogradarske proizvodnje jest kvalitetan, sortno autentičan i zdravstveno ispravan sadni materijal.

Rasadničarska proizvodnja predstavlja strateški segment poljoprivrednog sektora jer neposredno utječe na dugoročnu produktivnost nasada, ekonomsku isplativost ulaganja i otpornost proizvodnje na klimatske i fitosanitarne rizike. Međutim, sektor se posljednjih godina suočava sa smanjenjem proizvodnje, zatvaranjem pojedinih rasadnika, rastućom konkurencijom iz uvoza te nedovoljnim udjelom certificiranog reprodukcijanskog materijala viših kategorija. Takva struktura smanjuje konkurentnost domaće proizvodnje i povećava ovisnost o uvozu.

Rasadničarstvo je radno intenzivna i visokospecijalizirana grana poljoprivrede, koja ima ključnu ulogu u osiguranju kvalitetnog certificiranog sadnog materijala za voćarstvo i vinogradarstvo u Republici Hrvatskoj. U domaćoj proizvodnji prevladava sadni materijal nižih kategorija (CAC), dok je udio certificiranog materijala visokih kategorija ograničen.

U razdoblju od 2020. do 2025. godine količina proizvedenih voćnih sadnica i loznih cjepova je u padu. Zastupljenost voćnih sadnica certificirane kategorije je 2 %. Kod vinove loze situacija je bolja te je zastupljenost loznih cijepova certificirane kategorije 50%.

Iskustva globalnih poremećaja tržišta, uključujući pandemiju bolesti COVID-19 i geopolitičke krize, dodatno su naglasila potrebu jačanja domaće proizvodnje reprodukcijanskog sadnog materijala te smanjenja ovisnosti o vanjskim dobavnim lancima. Bez stabilne domaće sjemenske i rasadničarske proizvodnje nije moguće dugoročno osigurati prehrambenu sigurnost, provedbu razvojnih politika niti održivost ruralnog prostora.

Slijedom navedenoga, ovim se Programom za razdoblje 2026. – 2030. godine uspostavlja sustav financijske potpore radi poticanja uporabe certificiranog sjemena soje i strnih žitarica te nabave sadnica CERT kategorija voćnih vrsta i vinove loze, s ciljem povećanja prinosa i kakvoće proizvodnje, smanjenja proizvodnih i tržišnih rizika, jačanja domaće sjemenske i rasadničarske industrije te osiguravanja dugoročne održivosti, samodostatnosti i konkurentnosti poljoprivrednog sektora Republike Hrvatske.

2. PRAVNA OSNOVA

Program potpore sjetvi certificiranog sjemena i sadnji certificiranih sadnica za razdoblje 2026. – 2030. godinu (u daljnjem tekstu: Program) donosi se na temelju članka 8. Zakona o sjemenu, sadnom materijalu i priznavanju sorti poljoprivrednog bilja („Narodne novine“, broj 110/21.). Potpora iz Programa dodjeljuje se u skladu s Uredbom Komisije (EU) br. 1408/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore *de minimis* u poljoprivrednom sektoru (SL L 352, 24.12.2013.), Uredbom Komisije (EU) 2019/316 od 21. veljače 2019. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1408/2013 o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore *de minimis* u poljoprivrednom sektoru (SL L 51I, 22.2.2019.) i Uredbom Komisije (EU) 2024/3118 od 10.

prosina 2024. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1408/2013 o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na potpore *de minimis* u poljoprivrednom sektoru (SL L 2024/3118, 13.12.2024.).

3. TRAJANJE PROGRAMA

Program se provodi u razdoblju 2026. – 2030. godine.

4. CILJ PROGRAMA

Cilj Programa je osigurati financijsku potporu poljoprivrednim proizvođačima koji provode osnovnu sjetvu soje i/ili strnih žitarica uporabom certificiranog sjemena te koji nabavljaju sadnice CERT kategorije voćnih vrsta i vinove loze, radi ublažavanja povećanih troškova proizvodnje, očuvanja likvidnosti poljoprivrednih gospodarstava te osiguravanja stabilnosti i kontinuiteta ratarske i rasadničarske proizvodnje.

Provedbom Programa potiče se uporaba certificiranog sjemena i sadnica CERT kategorija voćnih vrsta i vinove loze kao ključnog preduvjeta za postizanje sigurne i konkurentne proizvodnje, stabilnih prinosa te povećanja kakvoće poljoprivrednih proizvoda. Istodobno se smanjuju proizvodni, zdravstveni i ekološki rizici, osobito sprječavanjem sjetve nekontrolirane merkantilne robe, suzbijanjem širenja korova, štetnika i biljnih bolesti, uključujući bolesti iz roda *Tilletia spp.*, kao i rizika neovlaštene prisutnosti genetski modificiranih organizama (GMO).

Program je usmjeren na osiguravanje dostatnih količina kvalitetnog i zdravstveno ispravnog sjemena te sadnog materijala CERT kategorije voćnih vrsta i vinove loze, jačanje domaće sjemenarske i rasadničarske proizvodnje te očuvanje domaćih i autohtonih sorata. Time se osigurava stabilna i sigurna sirovinaska osnova za potrebe domaće mlinsko-pekarske, stočarske, uljarske, voćarske i prerađivačke industrije, jača otpornost sustava opskrbe hranom, smanjuje ovisnost o uvozu te doprinosi prehrambenoj neovisnosti Republike Hrvatske.

Programom se ujedno podupiru domaći oplemenjivački programi i industrija sjemena te sadnog materijala voćnih vrsta i vinove loze, potiče samodostatnost u njihovoj proizvodnji, razvoj izvoznog potencijala te očuvanje radnih mjesta i održivost ruralnih područja, uz usklađivanje s europskim trendovima proizvodnje soje bez genetski modificiranih organizama.

5. MJERE U PROVEDBI PROGRAMA

Mjere u provedbi Programa su:

Mjera 1. Sjetva soje i/ili strnih žitarica (pšenica, ječam, raž, zob, pšenoraž i pir) uporabom certificiranog sjemena

Mjera 2. Kupnja sadnica CERT kategorije voćnih vrsta i/ili vinove loze.

5.1. MJERA 1. SJETVA SOJE I/ILI STRNIH ŽITARICA UPORABOM CERTIFICIRANOG SJEMENA

5.1.1. PRIHVATLJIVI KORISNICI

Prihvatljivi korisnici potpore su poljoprivredni proizvođači koji uzgajaju soju i/ili strne žitarice zasijane certificiranim sjemenom, a koji su:

- upisani u Upisnik poljoprivrednika
- imaju evidentirane poljoprivredne površine pod sojom i/ili strnim žitaricama u ARKOD sustavu na temelju kojih je podnesen Jedinstveni zahtjev u godini provedbe Programa.

5.1.2. PRIHVATLJIVE POVRŠINE

Potpore u Mjeri 1. dodjeljuje se za poljoprivredne površine na kojima korisnik u razdoblju 2026. — 2030. godine uzgaja soju i /ili strne žitarice zasijane certificiranim sjemenom, u skladu s odredbama Programa.

Prihvatljive poljoprivredne površine za sjetvu certificiranog sjemena soje i/ili strnih žitarica utvrđuju se na temelju podataka iz Jedinstvenog zahtjeva za potporu podnesenog u godini provedbe Programa te na temelju podataka evidentiranih u ARKOD sustavu.

5.1.3. IZNOS POTPORE

Jedinični iznos potpore za prihvatljive površine pod sojom i/ili strnim žitaricama utvrđuje se u iznosu 50,00 eura po hektaru.

Pravo na potporu za soju ostvaruje se za minimalnu prihvatljivu površinu od 1 hektara.

Pravo na potporu za strne žitarice ostvaruje se za minimalnu prihvatljivu površinu od 1 hektara.

Maksimalna prihvatljiva površina za ostvarivanje potpore u Mjeri 1. iznosi 75 hektara po korisniku.

Ako se nakon provedene administrativne obrade svih pravodobno podnesenih i prihvatljivih zahtjeva utvrdi da ukupni iznos zatraženih potpora prelazi iznos raspoloživih financijskih sredstava osiguranih Programom, iznos potpore razmjerno će se umanjiti za sve korisnike.

5.2. MJERA 2. KUPNJA SADNICA CERT KATEGORIJE VOĆNIH VRSTA I/ILI VINOVE LOZE

5.2.1. PRIHVATLJIVI KORISNICI

Prihvatljivi korisnici potpore su poljoprivredni proizvođači koji podižu višegodišnje nasade i/ili popunjavaju postojeće višegodišnje nasade voćnih vrsta i/ili vinove loze korištenjem sadnica CERT kategorija, nabavljene od dobavljača koji su upisani u Upisnik dobavljača poljoprivrednog sadnog materijala, a koji su:

- upisani u Upisnik poljoprivrednika
- kupili sadnice CERT kategorije voćnih vrsta i/ili vinove loze, od dobavljača upisanih u Upisnik dobavljača poljoprivrednog sadnog materijala.

5.2.2. PRIHVATLJIVI TROŠKOVI

Potpore u Mjeri 2. dodjeljuje se za kupnju sadnica CERT kategorije voćnih vrsta i/ili vinove loze, od registriranih dobavljača poljoprivrednog sadnog materijala u razdoblju 2026. –2030. godine za potrebe podizanja novih višegodišnjih nasada i/ili popunjavanja postojećih višegodišnjih nasada.

Korisnici koji su ostvarili potporu iz mjera intervencija SP ZPP 58.1.a.01. za restrukturiranje vinograda i/ili za opće investicijske mjere 73.10. podizanja nasada, ne mogu za te iste sadnice, voćnih vrsta i/ili vinove loze, tražiti sredstva iz Programa.

5.2.3. IZNOS POTPORE

Jedinični iznos potpore za nabavu sadnica CERT kategorije voćnih vrsta i/ili vinove loze utvrđuje se u iznosu od:

- a) 3,00 eura za sadnice voća (bez oraha, kestena, pistacija, bajama)
- b) 6,00 eura za sadnice oraha, kestena, pistacija i bajama
- c) 1,50 eura za lozne cijepove i
- d) 0,70 eura za bobičasto voće.

Maksimalni iznos potpore po korisniku za nabavu sadnica CERT kategorije voćnih vrsta i/ili vinove loze iznosi 3.750,00 eura godišnje.

Ako se nakon provedene administrativne obrade svih pravodobno podnesenih i prihvatljivih zahtjeva utvrdi da ukupni iznos zatraženih potpora prelazi iznos raspoloživih financijskih sredstava osiguranih Programom, iznos potpore razmjerno će se umanjiti za sve korisnike.

6. PRORAČUN ZA PROVEDBU PROGRAMA

Ukupan iznos sredstava za provedbu Programa iznosi 35.000.000,00 eura, odnosno 7.000.000,00 eura na godišnjoj razini. Financijska sredstva za provedbu Programa osiguravaju se u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2026. godinu i projekcijama za 2027. i 2028. godinu.

Za 2029. i 2030. godinu sredstva za provedbu Programa planirat će se u državnom proračunu Republike Hrvatske prilikom izrade proračuna za naredno trogodišnje razdoblje.

Sredstva za provedbu Programa na godišnjoj razini iznose 7.000.000,00 eura i raspoređuju se kako slijedi:

Mjera 1. Sjetva soje i/ili strnih žitarica uporabom certificiranog sjemena - 6.200.000,00 eura

Mjera 2. Kupnja sadnica CERT kategorije voćnih vrsta i/ili vinove loze - 800.000,00 eura.

Ministar/ica nadležan za poljoprivredu (u daljnjem tekstu: ministar) može s ciljem maksimalnog iskorištenja raspoloživih sredstava, imajući u vidu interese korisnika Programa, donijeti odluku o raspodjeli neiskorištenih sredstava između pojedinih mjera Programa pod uvjetom da se ne prelazi ukupno predviđeni iznos u godini provedbe Programa.

Ministar odluku o raspodjeli neiskorištenih sredstava iz stavka 4. ove točke donosi temeljem izvještaja kojeg Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju dostavlja Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i ribarstva nakon obrade svih zahtjeva iz kojeg je razvidno da predviđena sredstva za pojedinu mjeru nisu iskorištena.

7. PROVEDBA PROGRAMA

Provedba Programa propisat će se pravilnikom, a provodit će ga Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju. Program se primjenjuje na cijelom području Republike Hrvatske.